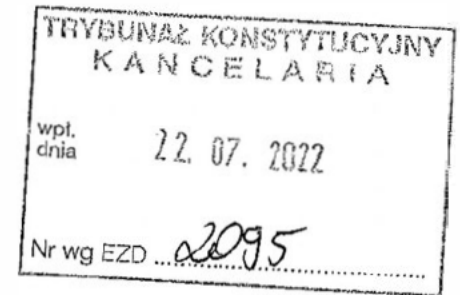

Warszawa, dnia 19 lipca 2022 r.

PK VIII TK 31.2020
P 3/20

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z pytaniami prawnymi Sądu Najwyższego:

- 1. Czy norma prawna wynikająca z art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 825 ze zm. (dalej określana jako uSN) w zw. z art. 5 § 1 zd. 2 uSN i art. 6 § 2 uSN i art. 7 § 4, 5, 6 uSN i art. 20 uSN i art. 27 § 1 uSN i art. 28 § 2 zd. 3 uSN i art. 35 § 3 zd. 4 uSN, art. 44 § 11 uSN i art. 47 uSN i art. 48 § 7 uSN i art. 55 § 3 uSN i art. 76 § 1 uSN i art. 98 § 1 i 3 uSN i art. 131 uSN jest zgodna z art. 175 ust. 1 Konstytucji RP?*
- 2. Czy norma prawna wynikająca z art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 825 ze zm. (dalej określana jako uSN) w zw. z art. 5 § 1 zd. 2 uSN i art. 6 § 2 uSN i art. 7 § 4, 5, 6 uSN i art. 27 § 1 uSN i art. 28 § 2 uSN i art. 44 § 11 uSN i art. 48 § 7 uSN i art. 76 § 1 uSN i art. 131 uSN jest zgodna z art. 175 ust. 2 Konstytucji RP?*

– na podstawie art. 42 pkt 7 oraz art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) –

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, z uwagi na utratę mocy obowiązującej przez akt normatywny w zakwestionowanym zakresie przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 13 lutego 2020 r. Sąd Najwyższy orzekający w Izbie Dyscyplinarnej (dalej też: „Sąd pytający”) zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z przedstawionymi na wstępie pytaniami prawnymi. Pytania prawne skierowane zostały w związku z następującym stanem faktycznym sprawy.

Prokurator Prokuratury Rejonowej w B. został obwiniony o to, że będąc prokuratorem tamtejszej Prokuratury Rejonowej i referentem postępowań wskazanych we wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej dopuścił się szeregu rażących i oczywistych naruszeń prawa w nadzorowanych przez siebie sprawach.

Orzeczeniem wydanym 10 października 2019 r., Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym po rozpoznaniu sprawy dyscyplinarnej prokuratora Prokuratury Rejonowej w B. uznał go za winnego popełnienia zarzuconego mu deliktu dyscyplinarnego z art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (wówczas: Dz. U. z 2019 r. poz. 740; obecny tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 66 ze zm.), opisanego jak powyżej, i za to, na podstawie art. 142 § 1 pkt tejże ustawy, wymierzył mu karę dyscyplinarną upomnienia. Z kolei na podstawie art. 166 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze kosztami postępowania dyscyplinarnego obciążył Skarb Państwa.

Odwołaniem z dnia   grudnia 2019 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla okręgu regionalnego zaskarżył powyższe orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść obwinionego prokuratora. Na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze orzeczeniu temu zarzucił rażąco niewspółmierność kary, polegającą na wymierzeniu obwinionemu prokuratorowi kary dyscyplinarnej, będącej wynikiem nieuwzględnienia we właściwy sposób wagi i ciężaru gatunkowego popełnionego przewinienia dyscyplinarnego, jego szkodliwości dla wymiaru sprawiedliwości, stopnia zawinienia prokuratora, a także celu prewencyjnego, jaki powinna spełniać kara dyscyplinarna. Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wniósł o zmianę orzeczenia w zaskarżonej części poprzez wymierzenie obwinionemu prokuratorowi kary dyscyplinarnej nagany. Odwołanie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla okręgu regionalnego zostało przekazane do rozpoznania Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego.

Przystępując do rozpoznania powyższego odwołania, przed skierowaniem sprawy na rozprawę, Sąd pytający powziął wątpliwości co do konstytucyjności przepisów umożliwiających mu rozpoznanie zawisłej przed nim sprawy. Zauważył bowiem, że w ostatnich latach wykształciła się linia orzecznicza, która sprowadza się do uznania, że Sąd Najwyższy – Izba Dyscyplinarna nie jest sądem w rozumieniu art. 175 ust. 1 Konstytucji RP, ale że należy go traktować jako sąd wyjątkowy, którego działanie, w czasie innym niż czas wojny, jest zabronione mocą art. 175 ust. 2 Konstytucji RP. Zasadność tych konkluzji nie pozwoliłaby żadnemu składowi Izby Dyscyplinarnej na merytoryczne rozpoznanie sprawy i będzie obligowała do przekazania jej innym jednostkom organizacyjnym Sądu Najwyższego. Z kolei, w razie uznania przez Trybunał

Konstytucyjny zgodności zaskarżonych przepisów ze wskazanymi wzorcami kontroli, obowiązkiem Sądu Najwyższego – Izby Dyscyplinarnej będzie podjęcie w sprawie czynności procesowych zmierzających do rozpoznania odwołania Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla okręgu regionalnego od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym.

Nadto, w ocenie Sądu pytającego, *nie można też wykluczyć, że – w zależności od treści orzeczenia Trybunału i ewentualnego zakwestionowania przez Trybunał konkretnych przepisów, orzeczenie Trybunału może też stanowić asumpt do zmiany przepisów lub ich eliminacji (również mocą wyroku Trybunału), co w konkretnych okolicznościach może prowadzić do sanowania umocowania Izby Dyscyplinarnej jako sądu* (uzasadnienie pytania prawnego, s. 16).

Stąd – w ocenie Sądu pytającego – przedmiotem kontroli konstytucyjności należy uczynić normę prawną dotyczącą struktury, organizacji, składu i procedury dotyczących Izby Dyscyplinarnej, przy czym samo powołanie Izby Dyscyplinarnej w ramach Sądu Najwyższego nie budzi żadnych wątpliwości, a dopiero może je budzić „obudowanie” Izby Dyscyplinarnej szeregiem przepisów traktujących ją odmiennie niż pozostałe Izby Sądu Najwyższego. Dotyczy to w szczególności przepisów przydających Prezesowi tej Izby szczególne uprawnienia, często porównywalne z uprawnieniami Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy dąży do uczynienia przedmiotem kontroli konstytucyjności normy prawnej wynikającej z art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (aktualnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 154 ze zm.; dalej: „u.SN”) w zw. z art. 5 § 1 zd. 2 i art. 6 § 2 i art. 7 § 4, 5, 6 i art. 20 i art. 27 § 1 i art. 28 § 2 zd. 3 i art. 35 § 3

zd. 4 i art. 44 § 11 i art. 47 i art. 48 § 7 i art. 55 § 3 i art. 76 § 1 i art. 98 § 1 i 3 i art. 131 tejże ustawy.

W pierwszej kolejności należy jednak przypomnieć, że zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą Trybunału Konstytucyjnego, na każdym etapie postępowania, aż do wydania orzeczenia w sprawie, konieczne jest badanie, czy nie zachodzi któraś z ujemnych przesłanek wydania wyroku, skutkująca obligatoryjnym umorzeniem postępowania (zob. postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 20 grudnia 2007 r., sygn. SK 67/05, OTK ZU nr 11/A/2007, poz. 168; 8 kwietnia 2008 r., sygn. SK 80/06, OTK ZU nr 3/A/2008, poz. 51; 19 października 2010 r., sygn. SK 8/09, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 94; 5 kwietnia 2017 r., sygn. P 17/16, OTK ZU seria A/2017, poz. 23; 17 października 2017 r., sygn. SK 47/15, OTK ZU seria A/2017, poz. 67; 6 grudnia 2017 r., sygn. SK 20/17, OTK ZU seria A/2017, poz. 81).

W dniu 15 lipca 2022 r. weszła w życie ustawa z dnia z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1259; dalej: „ustawa nowelizująca”). Rzeczona ustawa przewiduje uchylenie wielu przepisów, z których odtworzono normę będącą przedmiotem kontroli, w tym – kluczowego w tym względzie – art. 3 pkt 5 u.SN (zob. art. 1 pkt 1 lit. b ustawy nowelizującej).

W tym miejscu należy zatem zbadać wpływ zmian ustawodawczych, dokonanych w zakwestionowanych przepisach przez ustawę nowelizującą, na dopuszczalność merytorycznego rozpoznania pytania prawnego. Utrata mocy obowiązującej przepisu stanowi bowiem przesłankę umorzenia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, stosownie do treści art. 59 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). Uchylenie danego przepisu nie zawsze jednak oznacza utratę mocy obowiązującej normy. Wątpliwości co do obowiązywania określonego aktu

normatywnego Trybunał Konstytucyjny rozstrzyga *a casu ad casum* na tle konkretnych przepisów i ich kontekstu faktycznego. Jak wskazał Trybunał, *[z]godnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, przepis obowiązuje, jeżeli na jego podstawie są lub mogą być podejmowane indywidualne decyzje stosowania prawa. W orzecznictwie Trybunału ustabilizował się pogląd, zgodnie z którym proste uchylene przepisu nie zawsze jest równoznaczne z utratą przez niego w całości mocy obowiązującej. To, czy faktycznie doszło do uchylenia w całości zaskarżonego przepisu, należy ocenić na podstawie treści normy derogującej lub przejściowej, która pozwala ustalić, czy uchylony przepis utracił moc obowiązującą w tym znaczeniu, iż nie może być już w ogóle stosowany do stanów faktycznych z przeszłości, teraźniejszości lub przyszłości. Tak więc dopiero w sytuacji całkowitej pewności, że rozstrzygnięcie merytoryczne w zakresie konstytucyjności danego aktu normatywnego w rozpatrywanej sprawie jest bezprzedmiotowe, Trybunał Konstytucyjny umarza postępowanie (por. postanowienia z: 18 listopada 1998 r., sygn. SK 1/98, OTK ZU nr 7/1998, poz. 120, 15 grudnia 2009 r., sygn. K 30/08, OTK ZU nr 11/A/2009, poz. 175 oraz wyrok z 31 stycznia 2001 r., sygn. P 4/99, OTK ZU nr 1/2001, poz. 5) [postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 czerwca 2019 r., sygn. P 9/17, OTK ZU seria A/2019, poz. 25].*

W niniejszej sprawie wszelkie wątpliwości zdaje się usuwać art. 8 ust. 1 ustawy nowelizującej, zgodnie z którym, z dniem jej wejścia w życie, znosi się Izbę Dyscyplinarną oraz tworzy się Izbę Odpowiedzialności Zawodowej. Kolejne dwa ustępy tego przepisu przewidują zaś przejęcie wszelkich wszczętych i niezakończonych spraw należących dotychczas do właściwości Izby Dyscyplinarnej. Oznacza to, że od dnia 15 lipca 2022 r. Izba Dyscyplinarna przestała funkcjonować i nie może rozpoznawać żadnych spraw oraz podejmować indywidualnych decyzji stosowania prawa. Wobec powyższego konkludować należy, że normy mające stanowić przedmiot kontroli

w niniejszym postępowaniu utraciły moc obowiązującą. Już niejako na marginesie można wskazać, że w okolicznościach niniejszej sprawy, derogacja przepisów spowodowała również dezaktualizację przesłanki podmiotowej i przesłanki funkcjonalnej pytania prawnego.

W tym stanie rzeczy postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, z uwagi na utratę mocy obowiązującej przez akt normatywny w zakwestionowanym zakresie przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny.

Niezależnie od powyższego warto wskazać, że postąpienie ustawodawcy zwykłego polegające na zniesieniu Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego nie jest bynajmniej potwierdzeniem wątpliwości konstytucyjnych wyartykułowanych w niniejszej sprawie, w szczególności tych, które zakładają kwalifikację wspomnianej Izby jako sądu specjalnego. Rozwój orzecznictwa i piśmiennictwa po skierowaniu analizowanego pytania prawnego nie potwierdził, że na kanwie zaskarżonych przepisów powstał i utrwał się taki rezultat wykładni, który został wskazany jako norma mająca stanowić przedmiot kontroli. Została ona zresztą odtworzona z niszowej publikacji naukowej, której tezy zostały, co prawda, szczerkowo powielone w orzecznictwie (zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/2020, której współsprawozdawcą był zresztą autor rzeczony publikacji), czemu jednak stanowczo przeciwstawił się Trybunał Konstytucyjny, uznając wspomnianą uchwałę za niezgodną z ustawą zasadniczą (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. U 2/20, OTK ZU seria A z 2020 r., poz. 61). Warto zauważyć, że teza o Izbie Dyscyplinarnej jako sądzie specjalnym nie pojawia się jako poważny argument w zarzutach – jakkolwiek bezzasadnych – wysuwanych względem tego sądu w pytaniach prawnych do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskich czy skargach do Europejskiego

Trybunału Praw Człowieka. W tym stanie rzeczy, niezależnie od dezaktualizacji zagadnienia wobec nowelizacji ustawy o Sądzie Najwyższym, nie podobna było mówić o istnieniu rzeczywistego problemu konstytucyjnego w niniejszej sprawie.

Wobec powyższego wnoszę jak w petitum.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Robert Hernand
Zastępca Prokuratora Generalnego